

Aan Tafel bij Tanetmit

Meditatie november 2022

Ds. Sara Dondorp

Eind oktober was ik met een reisgezelschap in het Noord-Franse stadje Lens¹, waar tien jaar geleden een dependance van het Louvre is geopend. Het is een hypermodern museum gebouwd op de restanten van een oude kolenmijn. De vaste collectie is afkomstig uit de depots van het Louvre in Parijs en is opgesteld in een enorm grote zaal die naar beneden afloopt en een tijdlijn in de cultuurgeschiedenis vormt, te beginnen bij Mesopotamië, bijna 4000 v.C. De zaal eindigt met een groot schilderij van Napoleon. Een beetje chauvinistisch zijn de Fransen wel...

Ter hoogte van de Egyptische periode kwam ik een vitrine tegen met twee sarcofagen uit ongeveer 945-715 v.C. Bij nadere bestudering bleken beide sarcofagen bij dezelfde dame te horen. Zij droeg de naam Tanetmit, en was priesteres van de god Amon-Ré in Thebe, volgens de informatie. De kleine sarcofaag is van beschilderd doek en past in de grotere van hout. Dit alles om haar reis naar de onderwereld zo voorspoedig mogelijk te laten verlopen. Waarschijnlijk zijn er bij de sarcofaag ook grafgiften en voedsel meegegeven. Vanuit de gedachte dat de overledene in het hiernamaals ook te eten zou moeten hebben.

Vlak daarvoor in de tijdlijn staat een houten kistje uit 1296-1069 v.C., bedoeld voor grafgiften, beschilderd met een tempelritueel. De schrijver Bakimen in het heiligdom van Amon voert een ritueel uit voor een godheid met een valkenhoofd. Links van de godheid staat de godin Isis.

Voor de moderne museumbezoeker is vooral indrukwekkend hoe onvoorstelbaar oud deze objecten zijn. Tegelijkertijd bedacht ik ook hoeveel zorg en aandacht de oude Egyptenaren hebben besteed aan zorg voor de doden.

In de boeken van Mozes is Egypte het land van de slavernij, het land waaruit de Israëlieten bevrijd worden. Bevrijd uit het land van de doden, zou je kunnen zeggen. Als het over de God van Israël gaat, komt dat motief steeds terug: de God die jullie bevrijd heeft uit het slavenhuis Egypte. De God van Israël is een God van leven, een God van de levenden. Ik denk aan een fragment uit Deuteronomium 30 waarin Mozes, aan het eind van een hele lange redevoering, het volk voor de keuze stelt tussen leven en dood. Tussen een weg van voorspoed door God lief te hebben en de geboden in acht te nemen of een leven in tegenspoed door andere goden te vereren.

¹ <https://www.louvre-lens.fr/nl/>

In tegenstelling tot de Egyptische goden is deze God geïnteresseerd in de levenden en in hoe zij goed met elkaar leven en samenleven. Ik stel jullie vandaag voor de keuze, zegt Mozes. Het gaat over het leven dat wij nu leven. Niet alleen het nu van het volk Israël aan de grens van het beloofde land, niet alleen het nu van de schrijvers tijdens de Babylonische Ballingschap die de redevoering van Mozes hebben opgeschreven, maar ook het nu van vandaag de dag. Het nu van een gepolariseerde samenleving, het nu van angst voor oorlog, het nu van angst voor de toekomst. En misschien ook wel het nu van angst voor wat er na de dood kan komen.

In zijn bespreking van Deuteronomium 30 schrijft Alex van Ligten: "Zetten we dan met Mozes niet al onze kaarten op vandaag en is ons geloof dan niet erg schraal op het nu gericht, terwijl mensen toch ook een antwoord zoeken op de vraag wat er na de dood gebeurt? Ik wil niet opscheppen, maar ik heb alles wat daarover in de bijbel staat erop nagelezen. En de hele bijbel door, daarbij is er geen verschil tussen Oude en Nieuwe Testament, wordt omtrent het sterven van mensen gezegd: 'Dat zit wel goed. Daar hoef je niet over in te zitten.' Vanuit de rustige zekerheid, het grote vertrouwen dat God barmhartig en genadig is, wordt er gesproken. Door Mozes en de profeten, door Jezus en de apostelen. Na de dood kom je thuis bij God."² Wij, volgelingen van Mozes en volgelingen van Jezus, hoeven al die aandacht niet te besteden aan de doden en hun leven na de dood. Vanuit het vertrouwen dat zij behoord en bewaard zijn bij God, kunnen wij onze aandacht richten op de levenden die zijn achtergebleven, op de herinneringen die blijven, op het leven dat verder gaat.

² Alex van Ligten, *Intussen is het ook weer droog geworden De hele Bijbel in zestig pauzenummers*, Uitgeverij Skandalon 2011, pag. 63.